List 17. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 27. aprila 1894.

Politiški oddelek.

Srbski tabor v Karlovcih.

Naši čitatelji dobro vedo, da se na Ogerskem pripravljajo liberalci, da vpeljejo civilni zakon. Vsekako je vlada že blizu temu svojemu smotru, ker glasovanje v zbornici je pokazalo, da je veliko več ogerskih politikov za vladno cerkveno politiko, nego se je dosedaj mislilo. Nekateri avstrijski konservativni listi so poprej že računali, da vlada morda še večine ne dobi. Večina 175 glasov je tako velika, da mora vsekako vplivati na gospodsko zbornico, tako velika, da vlada lahko reče, da ima zaupanje zbornice poslancev, torej tudi zaupanje volilcev. Ako stvar nepristransko preudarimo, moramo reči, da res skoro nimamo upanja, da bi gospodska zbornica zavrgla sklep zbornice poslancev, ker je večina pač tako velika, da skoro ni misliti, da ne bi izražala mnenja večine volilcev. Neki dunajski list je res po svoji veliki modrosti iztuhtal, da je to glasovanje celo nezaupnica za vlado, ker bi ne bila dobila večine, da je vsa opozicija proti glasovala, in da ministri niso glasovali. Mi pa rečemo, da smo zasledovali razna parlamentarna glasovanja v Evropi, ali reči moramo, da nikjer tako stvari ne umevajo. Pač kaka vlada odstopi, ako dobi v kaki važni predlogi neznatno večino, in bi bila ostala v manjšini, ako bi je ne bili podpirali nekateri opozicijonalci. Nikjer pa ne računajo s tem, kak bi utegnil biti izid, ko bi tisti opozicijonalci, ki so glasovali za vlado, glasovali proti njej, posebno ne, ako je večina velika. Sicer je pa dotični list s svojim modrovanjem pač ogerskim liberalcem naredil le lepo uslugo. Mari liberalci sedaj ne morejo reči, da mora civilni zakon pač posebno biti prikladen ogerskim razmeram, da morajo volilci biti posebno vneti zanj, ako celo tako število opozicijskih poslancev se ni upalo glasovati proti njemu, dasi tudi so nasprotni vladi.

Vsekako so take razmere žalostne, ali mi mislimo, da ni umestno jih prikrivati in olepšavati. Rekli smo, da je večina volilcev za civilni zakon, ali nas nikdo ne sme napačno umevati. Iz tega še nekakor ne sledi, da je za tak zakon večina ogerskega prebivalstva. Na Ogerskem je volilni red tako nenaraven, da parlament nikakor ne more veljati za izraz prebivalstva, še manj, nego tostran Litve. Če povemo, da imajo na Ogerskem madjarski plemenitaši volilno pravico, ako tudi pasejo svinje, dočim ne volijo v nekaterih krajih pod krono svetega Štefana niti možje, ki plačujejo 80, da celo 100 gld. davka, potem je pač jasno, da parlament ne izraža mnenja prebivalstva. Ves volilni red je tako prikrojen, da morajo Madjari dobiti večino. Zato je pa na Ogerskem mej Madjari bil silen strah, ko je grof Taaffe predložil na Dunaji pravičnejši volilni red. Bali so se, da se tudi onostran Litve začne kako gibanje za razširjenje volilne pravice, katera bi jih pripravila Madjare v manjšino.

Preverjeni smemo biti, da bi se onostran Litve bilo začelo silno gibanje za občno volilno pravico, ko bi tostran Litve bili stvari se resno lotili. Navadno je ogersko prebivalstvo za politična vprašanja še bolj občutljivo in, kdo ve, če bi danes na Ogerskem že ne bilo tako mogočno gibanje za razširjenje volilne pravice, da bi sedanjo cerkveno politiko odrinilo v stran. Zatorej lahko rečemo, da se bode Wekerle imel mnogo zahvaliti avstrijskim konservativcem, ki so vprašanje o občni volilni pravici nekako odrinili, ako zmaga s civilnim zakonom.

Vpraša se morda kdo, kako je to, da je mej Madjari tako naudušenje za proticerkvene reforme. Nekateri listi dolže tega liberalizem sploh, potem pa žide in kalvince. Nam se pa dozdeva, da se tisti daleč motijo, ki stvari tako presojajo. Da bi kalvinci in židje sami odločevali proti volji naroda, je jako malo verojetno. Njih vpliv obstoji jedino v tem, da faktično svojo politiko uravnajo po želji narodovi.

Politika ogerskih vlad, od kar imamo dualizem, je merila na to, da se potujčijo vse nemadjarske narodnosti in tako vse slijejo z madjarsko narodnostjo. Madjarski politiki so ves narod naudušili za to veliko idejo, veliko kulturno nalogo. Vse stranke madjarske so služile tej ideji. Tudi mnogi madjarski duhovniki, mej njimi prejšnji primas, delali za to „vzvišeno“ nalogo madjarskega na-

roda. Čut za pravico je vseh krogih madjarskega naroda popolnoma izumrl. Kako daleč je prikipel madjarski šovinizem, da je celo nadškof Samassa prišel počastit ostanke Kossuthove v Budimpešto, da si je bil pokojnik nasprotnik cerkve in države.

Mi s tem nikogar ne obsojamo, ker mnoge sedanje može sabo nosi tok, ki se je zanesel mej narod.

Za civilni zakon in druge cerkvene reforme je mej Madjari zaradi tega tako naudušenje, ker s tem se razširi delokrog vladnih organov, torej delokrog za madjarizacijo. Vsi ogerski uradniki zmatrajo za svojo prvo in glavno dolžnost, širiti madjarizacijo. Čim več bode narod imel opraviti z uradniki, tembolj bodo lahko vplivali nanj. Na duhovnike vlada ni mogla tako vplivati, kakor na uradnike, zlasti na tiste ne, ki niso madjarske narodnosti. Za uradnike bode pa že dobila ljudij, ki bode z vsemi silami delali za potujčenje Slovanov.

Iz povedanega je vidno, da proticerkvena vladna politika ni naperjena le proti cerkvi, temveč tudi proti vsem nemadjarskim narodnostim in baš zaradi tega je madjarski narod naudušen zanjo. Druge narodnosti so se jele oglašati že davno proti civilnemu zakonu. Shode Slovakov v ta namen je vlada s silo preprečila. Tudi na izjavo Rumunov in sedmograških Saksoncev v tem oziru se vlada ni ozirala, zbornica pa tudi ne.

Posebno slovesna je pa bila izjava Srbov dne 19. t. m. v Karlovcih. Tu se je o tem duševnem središču avstrijskih Srbov zbral mnogobrojen tabor, da protestuje proti politiki ogerske vlade. Ta tabor je bil tako veličasten, da moramo reči, da so redki tako slovesni shodi. Sešlo se je kacih 20.000 ljudij iz celega cesarstva. Prišli so bili tudi Srbi iz Dalmacije. Veselo je bilo videti, da pri srbskem narodu v Avstriji vlada najlepša sloga mej duhovščino in posvetnjaki. Došlo je bilo nad 700 odposlanstev srbskih cerkvenih občin. Velikost tega slavlja se pa more še le prav ceniti, če se pomisli, da so ogerska oblastva gotovo vse storila, da bi preprečila odhod deputacij. Temu shodu so se delale še vse drugačne ovire, kakor katoliškemu shodu v Budimpešti, ker na tem shodu se je imela oživiti ne le verska, temveč tudi narodna srbska ideja, katere se pa silno boje. Ta shod je povzdignil mogočno slovansko zavest, ter napravil madjarizaciji silno oviro. Ne da se popisati lep prizor, ko so v Karlovce celo jutro prihajali srbski kmetje v narodnih nošah, s cerkvenimi zastavami s križi na vrhu in pa črnožoltimi zastavami. Ponosno so prihajali bivši graničarski častniki in vojaki z odlikovanji za hrabrost na prsih. Iz Bačka in Banata so pripeljali se Srbi na dveh parnikih s črnorumenimi zastavami. Poleg mnogobrojne srbske duhovščine, došlo je tudi šest katoliških duhovnikov, katere so vsi naudušeno pozdravljali.

Pred zborovanjem je imel patrijarh Branković službo božjo, potem se je pa začelo zborovanje. Patrijarh je dal zborovalcem blagoslov in jim v nagovoru zagotavljal, da bode v gospodski zbornici z drugimi škofi glasoval zoper civilni zakon in vse storil, kar je v njegovih močeh, da se prepreči. Predsedoval je baron Ivan Živkovć, podpredsednika sta bila dekana Borota in Stojsić, poročevalec hrvaški deželni poslanec Pavel Juvanovič, govorili so pa župnika Preradović in Strajnić ter dr. Polit.

Najprej je shod poslal udanostno adreso cesarju, potem so se pa prečitale resolucije, v katerih naglašajo, da so si njih predniki s prilivanjem krvi za domovino pridobili avtonomijo svoje cerkve, katero sedaj hočejo braniti, ker se misli kratiti s cerkvenimi reformami ogerske vlade. V resolucijah se zahteva, da se takoj skliče narodno cerkveni kongres, da povzdigne svoj glas v tej stvari. Srbi hočejo proti cerkvenim reformam ogerske vlade vzajemno postopati z drugim narodnostmi.

Govorniki so v naudušenih govorih utemeljevali predloge in narodu pojasnovali nevarnost, ki mu preti v narodnem in cerkvenem oziru. Na to so se resolucije naudušeno odobrile.

Došlo je mnogo brzojavov iz vseh delov naše države, tudi od visocih cerkvenih dostojanstvenikov. Več telegramov je prišlo od po krvi sorodnih Slovakov in po veri sorodnih Rumunov. Došli so pa tudi brzojavni pozdravi iz Srbije, Črnogore in Rumunije.

Vsekako je bil ta dan velicega zgodovinskega pomena, bodi si v verskem ali narodnem oziru. Mi ne vemo, bodo li Srbi dosegli sedaj svoj namen, ali če ga tudi ne dosežejo, ta shod ne bode zastonj. To je začetek velikega gibanja, začetek upora madjarski nadvladi. Upamo, da se to gibanje razširi mej nemadjarskimi narodnostmi po vsem Ogerskem, in naposled pomede sedanje budimpeštanske mogočneže Vsaka sila le jeden čas trpi.

Narod srbski se nadeja, da že sedaj doseže svoj namen. Ako bode gospodska zbornica vsprejela civilni zakon, kar je precej verojetno, bode patrijarh peljal veliko deputacijo k cesarju, da ga bode prosila, da ne potrdi zakona. Deputacija bode opozorila cesarja, da ogerski parlament nima pravice samovoljno določevati o stvareh, ki se zadevajo ob srbsko cerkveno avtonomijo. Ta avtonomija je od ogerske ustave pripoznana in kralja potrjena pravica, ki se ne sme jednostranski rušiti.

Tak korak ogerskih Srbov bode vsekako otežil ogerski vladi pridobitev sankcije, ker stališče ogerskih Srbov je utemeljeno v obstoječih zakonih in ministerski predsednik Wekerle tudi ne bode mogel kar tako pregnati teh pomislikov. Mi želimo ogerskim Srbom najboljši vspeh, ker vemo, da bi zmaga liberalizma na Ogerskem imela slabe posledice tudi za našo državno polovico, kjer zadnji čas liberalizem pridobiva vedno večjo veljavo in ga podpirajo celo možje, ki so ga še nedavno pobijali, ne da bi pomislili, da bodo nasledki njih politike ravno tako žalostni, kakor so na Ogerskem. Začelo se je z zmešnjavo pojmov, kakor se je bilo na Ogerskem, drugo pa pride samo po sebi.

Politični pregled.

Državni zbor je rešil minoli teden zakon o zglaševanji črnovojnikov. Potem zakonu se bodo morali črnovojniki prvega sklica zglašati vsako leto pri županu ali pa pri kakem oblastvu, kar se bode še le z naredbami natančno določilo, da bode vojna uprava imela nekak pregled o njih. Temu zakonu so ugovarjali Mladočehi in protisemitje, ker je novo oteženje za prebivalstvo. Predlagali so nekatere olajšave, ki so se odklonile, ker koalicijska večina se ne upa ničesa oporekati vladi. Posebno odločno je pri tej priliki govoril Lueger. Očital je kmetskim poslancem, da se ne oglase proti predlogi, če tudi bode obremenila posebno kmetsko prebivalstvo. Za predlogo so seveda Poljaki, ki že vidijo polke, ki se premikajo, da napadejo razrušitelja njih države, in pa Madjari, ki hrepene po maščevanju za poraz pri Vilagossu. Potem je vojno upravo prijemal zaradi mučenja vojakov in pa zaradi dvoboja. Kdor kliče na dvoboj je hudodelec, vojna uprava pa celo pospešuje dvoboje. Nato je pa spregovoril še o nekem drugem dogodku. Dunajski korni poveljnik baron Schönfeld se je udeležil banketa, katerega so priredili liberalci, ali kakor se je izrazil Lueger, kapitalisti in njih hlapci novemu dunajskemu županu. General je pri tej priliki imel govor, v katerem je obetal, da bode vojska stala za tistimi, ki so pri tem banketu, in varovala jim, kar so si s trudom pridobili. Lueger je osvetljeval, s kakim trudom so se pridobili premoženje udeleženci banketa, zlasti predsednik borze, ki je bil tudi zraven. Ta shod je bil političen, in vojaki se ne smejo udeleževati političnih shodov. Če sme dunajski korni poveljnik hoditi na shode, se to tudi ne sme braniti drugim. Lueger tudi misli, da vojna ni zato, da bi varovala premoženje tistim, ki so obogateli na stroške drugih, ker sicer bi se ne smela imenovati cesarska, temveč Rotšildska. Vojni minister je zagovarjal vojno upravo, dunajskega kornega poveljnika in opravičeval dvoboje, ker po njegovih mislih obstoječi zakoni časti dovoli na branijo. Priznal je pa, da vojna ni za to, da bi varovala tiste, ki narode obirajo. Sedanja vojska je narodna, in se ne da za vse porabiti, kakor so se dale vojne iz plačanih najemnikov. — Potem je državni zbor rešil budget deželnega brambnega ministerstva in začel razpravljati o budgetu učnega ministerstva. V generalni debati je že rešil ta proračun in začel podrobno razpravo. Govoril je mej drugim tudi učni minister, pa za nas Slovence ni nič veselega povedal. Govoril je, da vlada hoče podpirati kulturne težnje vseh narodov, vendar naprednejših bolj, kakor druzih. Pri vseh zahtevah bode pa dobro premišljevala, ali kje gre res za kulturne težnje ali za politično nadvlado. V poslednjem slučaji se bodo težnje odbile. Vlada se bode pred vsem ozirala na one težnje, za katere so državni poslanci vseh narodnostij kake dežele ali pa vse stranke deželnega zbora. Če pa razmere zahtevajo, se pa bodo tudi sicer osnovale kake srednje šole. Reči moramo, da izjava učnega ministra nam ni napolnila z nobenimi posebnimi nadami. Dobili smo tak vtis, da na celjsko gimnazijo niti misliti ni.

Volilna reforma. — Odsek za volilno reformo je sklenil, da se stvar odloži, dokler se mej strankami ne doseže kako sporazumljenje in vlada ne predloži volilne predloge. Stvar je s tem odložena za dolgo časa. Odloženi so s tem ob jednem vsi tisti predlogi, ki so merili na to, da se vsaj posamične krivice sedanjega volilnega reda odpravijo. Govori se, da so se Poljaki in pa nemški liberalci sporazumeli, da volilna reforma v tej volilni dobi ne pride več na vrsto. Bojé se namreč nasprotstva od grofa Hohenwarta, ki je prišel s svojim volilnim predlogom. Leta 1896. pa Hohenwart več ne kandiduje za državni zbor, je že prestar in je tudi svojo vlogo doigral. Nova volilna doba bode trajala potem do leta 1902 in gospodje bodo že gledali, da bodo volilno reformo le proti koncu rešili. S tem si pridobé 8 let. Seveda 1902. leta se utegne tudi že kaj pripetiti, kar bode naredilo nepotrebno volilno reformo.

Parlamentarna komisija. — Vedno bolj se zbližujejo konservativci in liberalci v državnem zboru in kmalu bodemo lahko govorili le o jedni židovskoliberalnokatoliškokonservativni stranki, ali pa židovskokonservativnokatoliško liberalni stranki, kakor bode komu bolje ugajalo, ako si gospodje sami ne izmislijo kacega primernejšega imena. Te dni se je osnovala parlamentarna komisija, kateri je namen tesneje združiti te koalicijske stranke. V tej komisiji so po trije člani iz levičarskega, Coroninijevega, poljskega in konservativnega kluba. Slovence zastopa v njej grof Hohenwart, o katerem pričakujemo, da bode z vso odločnostjo naglašal slovenske tečaje, posebno sedaj, ko je od Gorenjcev dobil zaupnico, ker je na višjih mestih zagovarjal pravice našega naroda. Želimo, da bi ta komisija nam Slovencem prinesla kaj koristi, upamo pa nikakor ne.

Civilni zakon na Ogerskem. — Predloga o civilnem zakonu na Ogerskem se je že izročila gosposki zbornici, ki jo je izročila pravnemu odseku. V tem odseku imajo večino vladni privrženci. Glasovanje v zbornici bode še pred 10tim dnem maja, tako da zakon še v maji se lahko razglasi, ako bode vsprejet. Škofje ogerski so zbrani v Budimpešti in na vse strani pišejo svojim plemenitim pristašem, da naj pridejo v gosposko zbornico glasovat proti civilnemu zakonu. Vlada pa tudi ne drži križem rok. Njeni privrženci se vozijo od grajščine do grajščine in agitujejo za vlado. Boj se bode prav za prav odločil že zunaj zbornice. V zbornici se baje tudi ne bode nič govorilo, temveč kar glasovalo. Liberalci imajo precej upanja, da zmagajo. Konservativci so pa nekoliko potrti.

Italija. — Italijanska vlada je v zbornici, kakor je bilo tudi pričakovati, dosegla lep vspeh. Predlog opozicijonalne stranke, da naj se stroški za mornarico znižajo, se je zavrgel z veliko večino. Crispi, ministerski predsednik, je namreč vedel zbornici toli na srce govoriti in risati vsako zmanjšanje mornarice za pogin Italije, da se je večina udala vladnim željam. Nedvomno je zdaj, da bo vlada prodrla tudi z drugimi finančnimi predlogi in da bodo predlogi opozicije, ki gredo na to, da se zboljšajo državne finance s tem, da se vojska pomanjša in se sploh pri državni upravi štedi, — vsi pali in bodo sprejeti finančni predlogi vlade.

Srbija. — Vlada jela je strogo izterjavati davke, katerih je na milijone pustila na dolgu radikalna prejšnja vlada, ne izterjajoča jih. Ta vladni sicer pravični čin bodo gotovo radikalci pri prihodnjih volitvah v svoj prid porabili. — Dne 22. t. m. kot spominskem dnevu osvobojenja Srbije je pri slovesnem obedu odgovoril kralj na govor ministerskega predsednika, proslavljajoči dela Miloša Obrenoviča, z napitnico narodu, vojno in zvestim Belgračanom, posebno naglašajoč delovanje Miloša, Mihajla in Milana, katerega spoštuje kot očeta, prvega kralja osvobojene Srbije in zvestega podložnika. Govor so navdušeno pozdravljali, zlasti odstavek, ki se tiče Milana.

Rusija. — Ruski prestolonaslednik veliki knez Nikolaj Aleksandrovič zaročil se je s princezinjo Alico Hesenško. Carevič je sedaj v 26tem letu, nevesta, hči velikega vojvode Ludovika Ernesta Hesenskega je pa stara 22 let. Ker po hišnem zakonu ruske vladajoče rodbine Romanov morata car in carica biti pravoslavne vere, novozaročenka je pa protestantovka, morala bo ta prestopiti v pravoslavno vero. — Tej zaroki hoče se dati političen pomen, češ, da je to približevanje Nemčije in Rusije, vendar se pa mora smatrati ta zaroka za zgolj rodbinsko prijateljstvo, ki se na ta način sklene, mej dvema vladarskima hišama. Zaroka v Rusiji menda ni vzbudila posebne zadovoljnosti.

Portugalsko. — Kakor znano, pojavlja se na Portugalskem vedno bolj republikanska ideja in se podkopujejo tla kraljestvu. Vlada seveda kolikor moč mori to idejo, toda mišljenje narodno predrugačiti ni lahko. Te dni vršile so se volitve v poslansko zbornico. Vlada si je pač pridobila veliko večino, na kar ni mislila, a vedeti se mora, da je delala z

vsemi silami in ovirala svobodno volilev. Nasprotni stranki je prepovedala vse, kar bi jim služilo v agitacijo. Na ta način seveda si je pridobila vlada večino, toda reči se mora prav odkrito, da taka večina ki ne predstavlja mišljenja in volje večine naroda, ne more dolgo se obdržati.

Obrtnija.

Kranjski odposlanci pri obrtni enketi na Dunaji.

(Dalje.)

Poslanec Richter: Vi sami sebi nekako nasprotujete. Rekli ste, da se nikdo ne bode silil v mali obrt, ako se ga ni učil, potem pa navajate, da so trgovski pomočniki in hlapci nakrat mojstri postali.

Kunc: To se je zgodilo vzlic dokazu zmožnosti, kaj je pa nam pač potem koristil.

Richter: Potem se pa dokaz zmožnosti ni izvajal.

Kunc: Izvajal se je pač, ali se je tako tolmačil, da je le nam v škodo. Poprej so deželne vlade in trgovske zbornice odločevale, da konfekcijonarji nimajo pravice jemati mere. Tako je bilo povsod do razsodbe upravnega sodišča.

Poslanec Lueger: Tega pa pač ni kriv dokaz zmožnosti.

Poročevalec dr. Ebenhoch: Jaz sem gospoda izvedenca tako razumel, da on sedanjega dokaza zmožnosti ne zmatra za dobrega, ter prav za prav ni noben dokaz zmožnosti in se napak izvaja.

Kunc: Ne, temveč le zaradi tega, ker le malega tlači, večjega pa ne.

Richter: Se li v Ljubljani pogosto ustanovljajo velika podjetja za izdelovanje rokodelskih izdelkov.

Kunc: Navadno izdelano konfekcijsko blago prihaja od zunaj in naš ves denar tudi žal gre na tuje. Mi nimamo velike produkcije.

Izvedenec Schlegel po nalogu svoje zadruge moram izjaviti, da naj se ravno tako od tovarnarja zahteva na dokaz zmožnosti, kakor od malega obrtnika.

Izvedenec Šturm: Da se nikomur ne zgodi kaka krivica, naj se v izpraševalno komisijo, zlasti za pomočniške izpite pokličejo tudi delavci.

Izvedenec Supančič: Dokaz zmožnosti za rokodelski obrt naj se raztegne tudi an tovarniška podjetja, ker drugače ničesa ne koristi. Zakaj naj bi se z dvojno mero merilo.

4. vprašanje. a) Si li naj tudi za trgovske obrte tudi zahteva dokaz zmožnosti?

b) V čem naj obstoji ta dokaz?

Izvedenec Regali: Jaz temu vprašanju pritrjujem, kajti tudi trgovcu je treba znanja in dokazati mora, da je zmožen voditi svojo trgovino.

Drugi izvedenec se k temu vprašanju ni oglasil.

5. vprašanje. a) Naj bodi li gostilničarski in točarski obrt navezan na dokaz zmožnosti?

b) V čem naj bode ta dokaz in za katere kraje naj se vpelje?

Izvedenec Lenček: Vprašanje je potrditi. Dokaz zmožnosti naj obstoji s tem, da se je dotičnik tri leta učil in bil tri leta pomočnik. Zahteva naj se pa dokaz zmožnosti le v krajih, ki imajo nad 5000 prebivalcev.

Izvedenec Kunc: Takoj bi se dokaz zmožnosti ne dal vpeljati, ker se vsaj na kmetih nikdo tega obrta ne uči. V prehodnem času naj bi oblastvo, ki daje koncesijo — katero torej more zabraniti, da jih ne bode preveč, kar je naposled v nasprotju rokodelstvu v interesu občinstva — oziralo na tiste, ki so se izučili, potem še le na druge prosilce. Polagoma bi pa prišli do dokaza zmožnosti, ako se že želi.

Izvedenec Supančič: Jaz mislim, da bi tukaj bilo najbolje omejeno število.

6. vprašanje. Naj li oblastvo že pri dopuščenji dostopa k obrtu vpraša dotično zadrugo in naj bodi li navezano na njeno mnenje?

Izvedenec Tuma: Meni je moja zadruga naročila, da naj odgovorim na to vprašanje, da se mora zadrugo vprašati že pri nastopu kakšnega obrta. Dogajajo se slučaji, da pošlje oblastvo kakeršnokoli spričevalo načelniku zadruge, da ga kolekuje, kar je po tem in tem paragrafu določeno, da ga občina mora prekolekovati. Tudi meni se je dalo tako spričevalo, v katerem je stalo: „N. N. je toliko in toliko let pri meni delal“. Ker jaz dotičnega gospoda poznam že 16 let in imena druzega še nisem nikdar slišal, mislil sem si, ta pač ne more biti, da bi bil delal pri njem, pa bi jaz ne bil ničesa slišal o tem, ker sem bil vendar vsak dan tamkaj. Rekel sem dotičniku, da drugi dan pošljem spričevalo obrtnemu komisarju. Šel sem k policiji, da so pogledali, kje je dotičnik delal, ali ga niso našli. Šel sem k komisarju in vprašal, kdo je dotičniku naredil spričevalo. Tam sem izvedel, da dotičnik ni nikjer delal, bil je na Gradu zaprt in se je priučil obrtu. (Veselost). Če se proti zadrugam tako postopa, tedaj mi nismo prav nič. Zadruga ima sitnosti, trud in dolžnosti, pravice pa nobene. Vložil sem vlogo na visoko vlado, da pri tolikih pritožbah, ki smo jih že imeli, ni še nazaj prišla nobena odločitev. Komisar, katerega sem v tej stvari poprašal, mi je odgovoril: „Tega nismo dolžni storiti!“ Naj se stvar ogleda, kakor koli, mi smo le za žogo, katera se meče tje in sem. Če se hoče kaj pomagati, dati se mora zadrugi kaj pravice v vsakem oziru. Spominjam se še, ko sem na Dunaji delal 12 let, da so tukaj že tedaj bile zadruge, katere so se pa bolj podpirale. Bila je navada, da je pomočnik moral na leto plačevati 3 gld. 20 kr. in dokler ni vplačal, ni dobil spričavala. V tem oziru bi prosil, da bi se dala kaka pravica zadrugam, če že obstoje in morajo biti podpora državi. Pokazalo se je tudi, da je kdo prišel s kmetov in pokazal spričevalo podpisano od mojstra, v resnici je je pa spisal in podpisal kak pomagač.

Poslanec Richter: Vi se torej niste jasno izrekli. Mislite li, da bodi oblastvo navezano na mnenje zadruge?

Tuma: Seveda.

Richter: Nadalje bi rad vedel, kako je na Kranjskem z osnovo zadrug?

Tuma: Doslej se še niso uvedle. Če se zadrugam dajo večje pravice, tedaj bodemo že gledali, da se ustanove.

Izvedenec Šturm: Jaz sem za to, da bi bilo oblastvo navezano na mnenje zadruge, kadar gre zato, da se komu da obrtna pravica, ker so se v zadnjem in v prejšnjih časih godile sleparije s spričevali. Oblastvo tega pri najbolji volji ne more nadzorovati. Zato naj se pa vpraša zadruga, bode že vestno postopala in dala obrtno pravico, komur gre.

Supančič: Jaz sem za to, da se občino popraša za mnenje, katera bi se pa morala podpreti z razlogi, da ne bode videti, kakor da se hočejo le komu sitnosti delati, Sicer je pa to že obseženo v besedi „mnenje“.

Izvedenec Kunc: Jaz sem ravno te misli, le da točneje naglašam, da naj bode oblastvo zavezano, da predloži dotične strokovne dokaze zadrugi, da jih pretrese, predno da obrtno pravico.

Izvedenec Ferlinz: Ker ima gostilničarski obrt tudi govoriti v tem vprašanji, bi jaz tudi predlagal, da obrtno oblastvo vpraša zadrugo in se drži njenega mnenja. Oblastvo more le kraj določiti iz policijskih ozirov, za druga se pa mora izreči o osebi. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Naftino milo se napravi, ako se 250 gramov marziljskega mila, 250 gramov petroleja, 125 *g* amonjake, 125 *g* terpetina in 2250 *g* nafte zmeša in v paru segreje. Kolikor nafte izhlapi mej delom, se zopet nadomesti. To milo je dobro za vsako snaženje suhim potom.

Vpliv morske vode na cement. Poskušnje so pokazale, da se cement v morski vodi ne strdi tako hitro kakor v navadni vodi. Posebno če ni mavta mastna, v morski vodi se drži. Bolje drži se, če pridene nekoliko apna, ali biti ga pa tudi ne sme preveč.

Hranilnica in posojilnica v Šmihelu pri Pliberku. Ta posojilnica obrestuje vloge po 4%, posojilo pa daje po 5%. Denarnega prometa je lani imela 99.044 gld. 94 kr. Posojila znašajo 78.390 gld. 60 kr., vloge pa 49.900 gld. 50 kr.

Kmetijstvo.

Računski zaključek ljubljanske mestne hranilnice.

(Konec.)

Čistega dobička ima hranilnica za leto 1893.	gld.	7.413.19½
in če istim priklopimo še omenjenih	„	990·44½
katere bi lahko šele čez nekaj let odpisala ali vsaj skozi daljšo vrsto let amortizovala, dobimo pri upravnem imetji dobička	gld.	8.403·64
in če tem prištejemo še dobiček splošne rezervne zaklade	„	297·40½
in dobiček posebne rezervne zaklade	„	70·11
znaša ves dobiček l. 1893. . . .	gld.	8.771·15½
tedaj v primeri z dobičkom iz l. 1892.	„	8.297·82½
	gld.	473·33

več, in to vkljub višjej režiji.

Če uvažamo na dalje, da se

v vlani izkazanem dobičku . . .	„	8.297·82½
nahaja dobiček	„	3.733·37

katerega je dosegla v efektnem poslovanji, vidimo, da je leta 1892.

dobila v ostalem poslovanji . . .	gld.	4.564·45½

L. 1893. ima hranilnica kakor

že omenjeno	„	8.771·15½
dobička in mej tem pri efektih upravnega imetja dobička . . .	„	1.229·11
a pri obeh rezervnih zakladah pa kurzne izgube	„	8.65
tedaj skupnega efektnega dobička .	gld.	1.220·46
tako, da je dobila pri ostalih strokah	gld.	7.550·69½

t. j. gld. 2.986.24 ali nad 65% več nego lani.

Ker pa sme vedno le na ta dobiček računati — efekti prinesejo jej lahko le izgubo — je letošnji vspeh v primeri z onim iz l. 1892. osobito z ozirom na zdatno povišano režijo je tako ugoden, da nas navdaja z najboljšo nado.

Od dobička pri upravnem imetji po odbitku mej izgubo poštevanih ustanovnih troškov v znesku . .	gld.	8.403·64
	„	990·44½
	gld.	7.413·19½
položila je dobiček pri efektih . .	„	1.229·11
v posebno rezervo zaklada za kurzne razlike, a ostanek	gld.	6.184·08½

dejala je na splošno rezervno zaklado.

Kakor kažejo pozneje navedene postavke; narastla je na ta način splošna rezervna zaklada na . . . . . gld. 13.988.43½

in posebna rezervna zaklada na .	„	2.985·75
tedaj obe skupaj na	gld.	16.974·18½

t. j. 0.61% vseh vlog ali za dobro ⅓ več nego vlani.

Namen naše hranilnice je znan; faktorji, ki odločujejo o nje poslovanji, so si tega vedno svesti, in zato iskreno želimo, naj se je oklenejo radi tega vsi rodoljubi brez razlike mišljenja, da jej bo mogoče delovati vsestransko in v večjej meri v prospeh nam vsem, skupnih namenov.

Ker je mestna hranilnica tako rekoč naroden zavod, naj bi jo podpirali vsi slovenski rodoljubi in ne nalagali svojega denarja v tuje zavode, ki večkrat baš dobiček od slovenskih vlog vporabljajo proti naši slovenski narodnosti.

Kmetijske raznoterosti.

Varstvo živalij pri Slovencih. Letos se bode vršil jednajsti mejnarodni kongres za varstvo živalij v Bernu pod pokroviteljstvom švicarske vlade. Kot tretja točka programa je postavljena: Razprava o varstvu živalij pri južnih Slovanih. To razpravo bode predložil kongresu tajnik društva za varstvo živalij v Zagrebu gosp. konzul dr. Dragotin Čech. Vsled tega prosi duhovščino, učitelje, prijatelje živalij in pisatelje, da mu priobčijo v slovenskem ali nemškem jeziku vse, kar jim je znanega v tem pogledu n. pr. kako pazi slovenski narod na svoje domače živali, kako postopa ž njimi, katere so mu bolj priljubljene, katere menj, posebno pa kako ravna s pticami pevkami, da bode imenovani gospod zamogel v svoji razpravi omeniti tudi delavnosti slovenskega naroda v tem oziru. Pisma naj se pošiljajo z naslovom: Konzul dr. Dragotin Čech, Medulićeva ulica št. 22. v Zagrebu. Vsi oni Slovenci, ki bodo tako prijazni ter s kakšnim koli literarnim prispevkom pripomogli, da se čim bolj seznanijo širni krogi s kulturnim življenjem Slovencev, se bodo v razpravi imenoma navedli.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

IV.

(Dalje.)

Amerikanci so jako bogat narod, veliko kapitala išče mesto, kje bi se naložil in zaradi tega je konkurenca v vseh tovarniških predmetih silno velika. Jednega ali drugega blaga se izdeluje preveč, ne more se prodati, ker ne prihaja dosti naročil. Glavna skrb vsacega tovarnarja je, kje in kako bi prodal svoje blago. Delavci so dragi, plačati jih je treba vsako soboto. Sedaj je ni države v Ameriki, da ne bi bilo zakona, da se morajo delavci popolnoma plačati vsaj dvakrat na mesec. Če se blago sproti ne proda, treba je v vsem dvojnega ali trojnega kapitala, da se more nadaljevati delo.

Tukaj posrednik reši tovarnarja. Vsi posredniki so jako bogati ljudje, ki morejo rešiti tovarnarja v težavnem času. Ponudijo se navadno v težavnem času, ko denarja manjka in ga posebno potrebuje industrija. Tak posrednik kupi od tovarnarja navadno vse blago, kupi jo po svoji ceni in potem ima navadno dolgo tovarnarja v svojih rokah. Ukazuje mu, kaj naj se dela, kdaj naj se več ali manj dela, kdaj naj se delo popolnoma ustavi za nekaj časa. Kaki mlinar v Minnepoliji, ali volneni tovarnar v Ohaii, lesni industrijec v Alabani je popolnoma in brezpogojno odvisen od kakega posrednika v Aziji in Avstriji ali Južni Ameriki in je orodje sukanje, vsesvetnega trgovišča in njega glavnih vratil.

Samo po sebi se razume, da si posrednik na vso moč prizadeva razširiti svojo trgovino, sredstev ima veliko, in rabi vse mogoče zvijače, da hitreje in bolje proda po ceni pridobljeno blago. Ogromne svote denarja tratijo se na razglase vsake vrste. Nikjer na svetu ni toliko časopisov, kateri v največ slučajih niso druzega, kakor listi za razglase, naročnina je tako skoro nič ne stane; polovico ali po dve tretjini gre pa kar zastonj mej svet, vse stroške plačajo razglasi. Razen časopisnih razglasov je cela vrsta druzih načinov za razglaševanje. Ograje, zadnji zidovi poslopij, pogosto tudi strehe, vse je pokrito z reklamami. Mnoge trgovske tvrdke imajo poseben oddelek za razglaševanje, ki stane na desetine tisoč dolarjev na leto. Državna pošta je kar zavaljena z okrožnicami, reklamami in knjižicami teh podjetnih slovstvenikov. Jako pogosto se na javnih mestih postavijo deske in prostor na njih se drago prodaje. V omnibusih, tramvajskih in električnih vagonih, na železniških postajah so vse stene in bruni olepšani s takimi razglasi, včasih v bogatih okvirih in z lepimi barvami in velikimi črkami i. t. d. Pred kakimi dvema meseci se je na dražbi prodala pravica za jedno leto nabijati reklame na stenah visečega mostu glavnega vhoda v newjorško postajo čez Ist-River in je nek podjeten posrednik za trgovino z milom za to pravico dal 17.000 dolarjev. Naposled so nekateri bistroumni spekulantje prišli na misel, ako najmejo posebne vagone, katerih vnanje stene dajo popisati s pohvalami njih blaga in jih odpravijo na potovanje po vseh Zjedinjenih državah.

Najdražji, najbolj razširjeni, in najneprijetnejši način objavljenja je razpošiljanje posebnih ljudij, katere tukaj imenujemo bobnarji (drummer). To so spretni, zgovorni, zviti mladi ljudje, navadno gizdalinsko oblečeni, s prikupljivim vedenjen, precej prebrisani in bahati. Tak bobnar ima seboj ogromne kovčke z vzorci blaga, katero prodaja, včasih on jemlje blago na račun in ga prodaja za dobiček, bolj pogosto pa dela za gotovo plačo, pri čemur mu gospodar plačuje tudi stroške. Tak večnopotujoči mladeneč obhodi po tri tisoč trgovin na leto in še več. Spretni dobivajo na leto po pet tisoč, in posebno odlikujoči pa tudi po petnajst tičoč dolarjev na leto. Poznam več trgovinskih hiš, ki imajo po deset, tudi po petnajst tacih trgovskih potovalcev, poznam kacih deset zavodov, ki plačajo za objavljenja vsake vrste, mej drugim tudi za bobnarje, po več kakor sto tisoč dolarjev na leto.

Samo po sebi se razume, da vse te stroške popolnoma poplačajo tisti, ki blago potrebujejo. Ti nesrečneži niti slutijo ne, da na svoj račun vzdržujejo tako strašno armado, dvakrat ali trikrat večjo, kakor katera koli si bodi vojna v Evropi, da morajo plačati pogosto po deset ali petnajstkrat dražje, kakor je blago zares vredno.

V poslednjih desetih letih, zlasti prav zadnji čas, jako mnoge panoge industrije in trgovine teže po neki občni organizaciji, k pespeševanju svojih koristij po ogromnih monopolih. Znamenita Standard Oil Company, katere dandanes brezpogojno ovladuje ne le trgovino temveč tudi proizvajanje vsakovrstnih olj

po vseh Zjedinjenih državah, je s svojim čudovitim vspehom položila temelj temú teženju, ki se vedno in vedno nevarnejše širi, in proti kateremu se vsaj dosedaj zastonj boré postavodajstva posamičnih držav. Ti tako imenovani trusti obstoje v tem, da kake vrste tovarne, kakor mlini, steklarne, sladkornice i. t. d. se cenijo gotovo vsaka po posebni komisiji iz srede tovarnarjev samih, potem se pa prodajo trustu, kateri jim plačuje za udeležitev pri skupnem podjetju. Potem se izbere izmej udeležencev osrednja uprava, ki vodi vse vnanje posle trusta, določuje, koliko se ima delati, kupuje surovine, in določuje prodajalne cene in napravlja občno skladišče blago i. t. d. Notranja uprava vsake tovarne in oskrbovanje malenkosti ostane v rokah pravega lastnika, katerega dohodki so, ker je udeležnik skupnega podjetja, odvisni od občnih vspehov trusta, kajti dobički in zgube zadevajo ves trust ali ne le posameznih udeležencev. Zgoraj imenovana S. O. C. je vsled železne odločnosti in podjetnosti upraviteljev Rocksfellerja in Flagnerja dosegla ogromne vspehe; vsaka konkurenca je vdušila na najneusmiljeni način. Pred dvema letoma se je cena za kerosin ponižala na 2 centa (4 kr.) funt, dočim navadno stane po 10 ali 11 centov, da so udušili novo društvo, ki se je poleg trusta osnovalo v Ohaiu. Osnovatelji poslednjega društva so zgubili milijon v nejednaki dobi, in uničeni so bili v kakih štirinajstih dneh, ali Rocksfeller in Flagner se štejeta mej najbogatejše ljudij v Ameriki, ako nista najbogatejša. Prvi ima 25 milijonov dohodkov na leto. Poslednji dve leti so se osnovali trusti za sladkornice, ovseno phanje, za navadno in zrkalno steklo, pšenično moko, belila i. t. d. Veliko borbe je sedaj mej sladkornim trustom ter upravo in sodišči novojorški državi. Do sedaj je trust zmagal v vseh točkah, če tudi se je posrečilo razkriti nekatere stvari, ki se tičejo notranje uredbe zlasti dobička, stvari, ki so se dosedaj skrivale občinstvu.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Kdaj se smejo ženiti? V Nemčiji se smejo ženiti fantje, ki so spolnili 18., dekleta ki so spolnila 16. leto. V Avstriji je postavna starost za oba spola določena s 14 letom, vendar se tako mladi ženijo navadno le v Dalmaciji. Na Španjskem štirinajstletni deček lahko vzame dvanajstletno nevesto, ravno tako tudi na Grškem, Portugalskem in Ogerskem, kjer se pa protestantje smejo vendar še le s 18 oziroma dekleta s 14 leti ženiti. V Italiji se zahteva od ženina starost 18, od neveste 15 let, ravno tako tudi v Franciji, Rusiji in Rumuniji. V Švici se v raznih kantonih zahteva različna starost in sicer od ženinov od 14 do 20, od nevest od 14 do 17 let.

Zrakoplavi za vzdiganje potopljenih ladij. Dva ruska inženirja, Novicki in Pokeršijewnicki, se baje pogajata z angleškimi admirali, da bi na suho potegnili križačo „Viktorijo,“ ki se je potopila na maloaziškem obrežji 22. junija, 1893. Inženirja poskušala sta že svoj dobro preudarjen način vzdiganja meseca avgusta pr. l. na reki Visli, blizu Varšave. Čoln je tičal 9 m. globoko pod vodo, in inženirja sta veslala pod vodo s potapljavci z dvema nepremočljivima zrakoplavoma, katera sta bila pripeta na obe strani čolna, potem pa napihana z zrakom. Povoljni vspeh ju je naudušil k še večjemu podjetju, da namreč vzdigneta „Viktorijo.“ Njena teža je 10.470 ton, ter jo nameravajo premakniti z desetimi zrakoplavi, katerih vsak bode obsegal 1.700 kubičnih metrov. Jedina težkoča obstoji v tem, da „Viktorija“ leži 138 m. globoko, kar daje preračunjenih štirinajst zračnih tlakov. To težkočo pa hočejo premagati s potapljalno sobo, dovolj močno, da podpira tlak, in tako vrejeno, da bode potapljalcem možno pripeti zrakoplave k ladijnim podrtinam, ne da bi ostavili sobo. V načrtu ni nič novega; podvodnji inženir W. Bauer, vzdignil je l. 1863 s pomočjo zrakoplavov parnik „Ludovik“, ki se je bil potopil l. 1861 v Bodenskem jezeru.

Novice.

— **Njegovo veličanstvo presvitli cesar in cesarica** praznovala sta v torek dne 24 t. m. 40letnico svoje poroke Vsa širna Avstrija se je tega lepega dne spominjala s primernimi slovestnostmi in pošiljala vroče želje k Vsegamogočnemu, da bi ohranil presvetlo cesarsko dvojico še mnoga leta. Tudi Habsburški dinastiji vsikdar zvesti in vdani slovenski narod želi tem povodom svojemu predobremu vladarju in njegovi presvitli družici še zdrava mnoga leta. — Šolska mladina je praznovala prelepi praznik s sveto mašo, deputacije dež. odbora, občinskega zastopa ljubljanskega, trgovske in obrtniške zbornice, kmetijske družbe, mestne hranilnice, veteranskega kora in društev „rudečega“ in „belega“ križa, pa so se oglasile pri dež predsedniku s prošnjo, da prijavi tem povodom najudanejše čestitke Nj. Veličanstvima.

— **Petdesetletnica Nj. Veličanstva presvetlega cesarja.** V namen, da se kolikor mogoče slovesno praznuje l. 1898. petdesetletnica vladarja nešega presvetlega cesarja in se za to praznovanje doseže sporazumljenje za skupno postopanje po celem cesarstvu, sešel se je Dunaji po inicijativi nižjeavstrijskega sklepa obrtnega društva slavnostni odbor obstoječ iz zastopnikov najuglednejših dunajskih korporacij in društev. Ta odbor vabi k posvetovanju ki se bo vršil v ta namen na Dunaji v nedeljo dne 29. aprila t. l. vse avstrijske deželne zastope, župane dež. stolnih mest trg. in obrt. zbornice, kmetijske družbe in razna druga odlična društva in korporacije. Namen odbora je pred vsem prirediti veliko narodno razstavo l. 1898. na Dunaji, ki naj bi pokazala, koliko so vsi avstr. narodi napredovali v duševnem gmotnem in homanitarnem ogledu za dobe vladanja premilostnega našega cesarja.

— **Osobna vest.** Upravilno svetovalstvo banke „Slavije“ v Pragi je povodom praznovanja svoje 50letnice odlikovalo tukajšnjega svojega generalnega zastopnika g. Iv. Hribarja z naslovom ravnatelja in to za zasluge, katere si je pridobil za zavod.

— **Jezuitje** kupili so, kakor se čuje ob Poljanski in novi cesti, ki vodi v Streliške ulice od gosp. Dečmana precej obsežno stavbišče, kjer bodo zidali cerkev in samostan.

— **Družba sv. Mohorja v Celovci** se s tiskarnico in knjigoveznico preseli v svoj novi dom te dni. Včeraj so dozgrajeni res krasni dom cerkveno blagoslovili. Družba šteje do 9000 članov več nego lani. Vseh članov je torej sedaj do 66.000. Prelepo število, na katero mora biti ponosen vsak Slovenec. Da bi družba v novem domu na čast in ponos slovenskemu narodu še lepši napredovala to je gotovo iskrena želja vsakega rodoljuba.

— **Pred porotnim sodiščem** vršila se bode v prihodnji sesiji obravnava proti zločincem, ki so pred dvanajstimi leti umorili škofjeloškega okrajnega sodnika dr. Krausa. Na sled se je prišlo zločincem po izpovedbi nekega ujetnika. Pre-

iskava, ki se je vsled te izpovedbe vršila, ponudila je res državnemu pravdništvu toliko sumljivega gradiva, da je to dvignilo proti dotičnikom zatožbo. Mej zatoženci je tudi znani Prelovšek iz Trzina, ki je že več let zaprt na ljubljanskem gradu.

— **Na dolenjske železnice** progi Ljubljana-Kočevje vozilo se je mesesa februvarija t. l. 18.553 osob in se prevozilo blaga 20.791 ton, za kar je došlo dohodkov 33.426 gld. Od 1. januvarja do 31. marca t. l. je imela proga dohodkov 97.211 gld. in še 65.226 gld. za prevoz premoga za lastno porabo.

— **Komisijski vlak** vozi danes na progi Ljubljana-Novo mesto-Straža. Vlak odpeljal se je iz Ljubljane južni kolodvor ob 7. uri 49 minut, je došel v Stražo ob 12. uri 37 minut. Iz Novega mesta je odšel vlak ob 4. uri 50 minut zvečer.

— **Novi vožni redi** stopijo v veljavo z dnem 1. maja na južni in na državnih železnicah.

— **Ustrelil** se je danes teden v šentpeterski vojašnici trobentač 8 kompanije 17. pešpolka, imenom Pavel Šterk, doma iz Starega trga v črnomaljskem okraji. Kroglo pognal si je skozi srce in je bil takoj mrtev. Vzrok samomoru je bil strah pred kaznijo.

— **Nesreča.** Minolo sredo zjutraj se je pri vlaganji surove opeke v opekarnici Jak. Matjana v Zgornji Šiški udrla do 4 metre široka in 3 metre visoka plast opeke. 13letni fant, katerega je opeka podsula je bil takoj mrtev, dva druga delavca sta težko ranjena, dva pa lahko. Delavci so bili Lahi. Krivda o nezgodi zadene opekarskega mojstra.

— **Nesreča.** Tukajšni dimnikarski mojster Fran Kovač pal je minolo nedeljo tako nesrečno z gugalnice, katero si je priredil doma na dvorišči, da si zlomil tilnik in vsled tega kmalu na to umrl.

— **Novo avgmentacijsko skladišče** za 17. pešpolk zgradilo bode ljubljansko mesto. Sedanje skladišče, nahajajoče se kakor znano v popolnoma nepripravnih prostorih v Dolgih ulicah, ne zadostuje več.

— **Najden mrtvec.** Cestarja Gregorca iz Kašlja, kateri se je pogrešal že od konca januvarija meseca t. l. našli so minolo soboto v Ljubljanici pri tovarniškem jezu na Fužinah pod Ljubljano. Našli so pri njem 17 gld. denarja ter srebrno uro. Sodnijsko reztelesenje je pokazalo, da je Gregorc utonil in da je vsak domnevani umor popolnoma izključen. Gregorc je bil tisti večer, ko se ga je zadnjikrat videlo precej pijan, je torej moral v nočni tmini pasti v Ljubljanico in utoniti.

Socijalistično gibanje na Ogerskem.

Na Ogerskem se tudi začenja socijalistično gibanje. Po več mestih so se že socijalisti dobro organizovali. Po večjem zahtevajo osemurni delavnik in pa občno volilno pravico za vse zastope. Vsi socijalisti so v zvezi z glavnim odborom v Budimpešti. Pa ne le v mestih, temveč tudi po deželi je socijalizem že močno razširjen. Socijalne razmere na Ogerskem niso dosti boljše, kakor na Laškem. Večina zemlje imajo bogati grajščaki, katerim ljudje delajo kot delavci in najemniki. Take razmere so najboljše torišče za socijaliste.

Posebno se je socijalizem razširil v Hodmezövasarhelyju. Ondu so socijalisti si nakupili neko poslopje, kjer so se zbirali. Njih vodja je bil neki kovač. Delavci imeli so posebno blagajnico, iz katere so plačevali svoje vodje. Napravili so že bili cel načrt, kako si bodo razdelili mej seboj hiše in posestva v tem kraji. Policija je nekaj časa mirno gledala to gibanje, govori se, da zaradi tega, da boljše poizve, kako so delavci organizovani. Jeden tajen policist je celo vstopil mej socijalistične delavce. Udeleževal se je celo njih shodov. Nakrat je policija konfiskovala razne tiskovine in zapisnik socijalistiške družbe.

Kovač se je napotil k mestnemu glavarstvu in zahteval, da naj mu vrnejo takoj konfiskovane tiskovine in zapisnike. Ker je bil precej surov, so mu pokazali vrata.

Ko je pozneje hujskal delavce k uporu, so ga prijeli. To je delavce silno razburilo. Hoteli so vdreti v mestno poglavarstvo. Razgrajalci so polomili drevesa v parku. Bila je velika nevarnost.

Da ljudij razženo, so žandari jeli streljati. Poškodovali so štiri osebe, in sicer dve smrtno. Ljudstvo se pa niti ganilo ni. To je prvi pot, da se ljudje za streljanje niso zmenili.

Potem je 75 huzarjev s silo izpraznilo prostor in še več 100 ljudij poškodovalo. Došlo je potem še več vojakov iz Szegedina, da bodo vzdržavali red. Šestdeset oseb so zaprli.

— **Ženitveni slepar.** V Gradcu so zaprli 29letnega kočijaža Adalberta Hoppingegja, ki je štiri dekleta oslepari za 243 gld., obetajoč, da jih vzame.

— **Zaljubljenca zaprli.** Te dni je na Dunaji trgovec s perilom Stolz naznanil pri policiji, da mu je ukradenih za 600 gld. srečk, hranilna knjižica z 2000 gld., in 700 denarja. Sumljiva te tatvine sta bila njegov bivši trgovski pomočnik Janez Reichebner in njega ljubico Antonija Liška, ki sta zadnje dni ostavila Dunaj. Ta sum je bil opravičen. Pri neki sestričini Liškini na Dunaji našli so zavitek, v katerem so bile vkradene hranilnične bukvice. Pobeglo dvojico so zaprli pa v njiju rojstvenem kraji Benešovu na Češkem in pri njima našli več ukradenega denarja.

— **Zastrupljenje krvi.** Čuden slučaj zastrupljenja krvi pripetil se je v Dunajskem Novem Mestu. Neka šivilja šivala je neko zeleno oblačilo. Pri tem se je pa zbodla v dolenje ustno, ki jej je jelo otekati. V dveh dneh je pa umrla za zastrupljenjem krvi.

— **Ubita roparja.** Pri Sassasiju na Sardinskem so roparja Pallesrija in Melloja ustrelili žandarji. Ta dva roparja sta malo poprej oropala in ubila rodbino štirih oseb.

— **Košut o svojem pokolenji.** Košiški policijski koncipijent Lud. Košut ima pismo, katero je pokojni ogerski puntar pisal njegovemu očetu. V tem pismu vabi Košut vse svoje sorodnike, da naj pojdejo v Rim in ogledajo vse dokumente o njegovem rodu. Iz teh papirjev se razvidi, da Košut izvira najbrž iz latinskega imena Kossutius.

— **Strašen dogodek.** V Domavu na Ogerskem je rudarju Hodobu umrla žena. On je vsled tega bil silno otožen in je iz obupnosti ustrelil dva otroka, dve deklici stari 11 oziroma 6 let, in sebe.

— **Napad v Cerkvi.** V cerkvi Notre Dame v Parizu je te dni bila slovesna služba božja v proslavo Device Orleanske. Nakrat je čudno napravljen mož stopil k velikemu oltarju in trikrat ustrelil po cerkvi, jedenkrat v tabernakel. Človeka ni nobenega zadel, kar je čudno. Policija ga je prijela. Sodi se, da je blazen.

— **Železnica na prodaj.** Dne 1. maja bode na javni dražbi prodana železnica „Winona & Southwestern“ v Ameriki. Ta družba je do vratu v dolgeh; jeden sam dolg iznaša 2 milijona in 368.000 dolarjev. Družba je izgubila neko tožbo, vsled katere mora biti na vsak način 1. maja železnica prodana, bodisi pod ugodnimi ali neugodnimi razlogi.

— **V dinamitnih delavnicah** družbe Acma Powder Co. na Black Run, železnice Allegheny Valley pripetila se je pred 3 tedni velika nesreča. Nastala je neprevidoma eksplozija, vsled katere je izgubilo čvetero mož svoje življenje. Mnogo delujočih oseb je bilo smrtno ranjenih in več lahko poškodovanih. Vsa škoda znaša 15.000 dolarjev; z grajenjem nove hiše prično takoj.

— **Strašen umor.** V Wersendorfu blizu Thorna v Prusiji so roparji vdrli v hišo kočarja Zebediesa, umorili so njega, ženo in dva otroka s sekirami.

— **Zaprli** so na Dunaju nekega natakarja. Nanj je prišlo 36 pisem s šifro „J. R. 0474". Bil je dal anonco v liste, v kateri obeta dober zaslužek ljudem, ki mu pošljejo znamke za odgovor in spričevala. Sodi se, da se je natakar hotel okoristiti tujih spričeval.

— **Živinsko mučenje.** Dne 22. t. m. je bil blizu Kikinde na Ogerskem nekdo sam doma s svojo ženo, s katero je že bil 36 let oženjen. Poklical jo je v sobo in sobo zaklenil, Ukazal jej potem, da naj se sleče. Ko se je to zgodilo, jo je zvezal in za roke obesil na neki tram, preteč jej, da jo ubije. če ne pove, če je imela s kom kako znanje, predno sta se vzela Ko jo je nekaj časa pretepal, so nekateri sosedje na krik prihiteli, vdrli skozi okno v sobo in ženo odvezali. Mož je menda znorel. Takoj so ga tudi zaprli.

— **Čikago.** Dva delavca zgubila sta upanje, da bi dobila delo. Prosijačila sta po ulicah toliko časa, da sta si zamogla kupiti strupa za podgane. Na to sta se usedla v vežo in zavžila. Mlajši ni zamogel prestati bolečin, zato je zbežal in ga še niso dobili; starejšega pa so prenesli v bolnico, kjer je kmalu umrl.

— **V Crokstonu, Min.** je divjal v začetku tega meseca hud vihar. V petek je začelo snežiti, v soboto je pa nastal vihar, ki je podrl vse, kar je le mogel. Prodajalnice so zelo poškodovane in raz druzih hiš je večinoma povsod odneslo opeko. Razni prihajajoči vlaki so se zamudili za 24 ur.

— **Ogenj** pokončal je v začetku tega meseca nad petdeset poslopij v mestu Rarry, Pike Co.; začel se je v opernem gledališči in razširil v kupčijski oddelek mesta. Škoda ceni se na 200.000 dolarjev.

— **Vodovodna cev** se je razletela v Peorii v Ameriki in napravila pok, da se je slišal po celem mestu. Puščala je že več dnij. Ravno so jo pa nameravali popraviti. Nekaj otrok se je igralo v bližini, moč vode zagnala jih je pol bloka daleč. 14letni deček bil je mrtev takoj, trije delavci težko poškodovani in nekaj druzih lahko poškodovanih. Dve hiši sta zelo poškodovani in par druzih bilo je vrženih raz podstavo.

— **Sodnik Lynch.** V Silvaniji v Ameriki je zamorec Seymour Newland umoril 82letno žensko. Zaradi tega so ga bili zaprli Zbralo se je veliko ljudij pred ječo in zahtevalo od ječarja, da ga sami kaznujejo. Ječar je poklical na pomoč vojake. Ljudje so pa vzlic vojakom napali ječo, zamorca ven privlekli in ga grozno razmesarili.

— **Delavsko gibanje v Ameriki.** V šestih državah v Severni Ameriki se v premogovnikih zaradi štrajkov nič ne dela. Vsakdan je vsled tega 125.000 dolarjev škode Delavci, ki so brez dela, se zbirajo, in marširajo v Washington, da bodo pritiskali na zbornici in vlado, da zanje kaj store.

— **Turški sultan** misli letos potovati po Evropi. Kraljica angleška je že sporočila, da želi, da bi sultan bil njen gost.

— **Samomor.** Finančni ravnatelj v Kološu, Franc Sovary, ki je zadnji čas prišel iz Budimpešte na to mesto, se je ustrelil. Kaj je krivo samomoru, še ni znano.

— **Napačni monter.** Na Dunaji se je pri neki trgovski vdovi oglasil te dni neki mlad človek, češ, da je monter. Ker je bilo pri vodovodu nekaj treba popraviti, so mu izročili delo. Ko je kake pol ure nekaj poskušal, je odšel, češ, da mora iti iskat nekega orodja. Povrnil se ni več, pač pa so opazili, da je ž njim zginila zlata ura z zlato verižico.

— **Obsojen redar.** Dne 19. junija lanskega leta so bili v Brnu neki poboji mej delavci in policijo. Zaradi teh neredov je bilo obsojenih petdeset delavcev. Delavci so trdili, da so jih civilni policisti Silgert in nekateri drugi policisti kamnali. Civilni policist Silgert je to oporekal kot poklicana priča in svoje izpovedbe s prisego pritrdil. S časom se je pa le pokazalo, da je bilo na vsem nekaj resnice. Začela se je torej proti policistu preiskava in te dni je bil obsojen v dvamesečno ječo zaradi krive prisege.

— **Obsojen dinamitard.** V jednajstletno ječo in da se potem postavi pod policijsko nadzorstvo obsodili so rudarja Pfeifferja, ki je v Bachunu v Prusiji izvršil več dinamitnih napadov na uradna poslopja.

— **Kobilice** so se v gromnem številu pokazale na otoku Sardinija. Znano je, da te živalice vse pokončajo, kjer se prikažejo, ne ostane niti lista niti bilke. Zadnja leta so posebno hudo škodo delale v Algieru v Afriki. Več tisoč ljudij pobira in zatira to živo kugo. Vlada plačuje 30 centezimov ali kacih 12 krajcarjev za kilogram nabranih kobilic. Izračunali so, da se jih je jeden dan nabralo do 800 milijonov, kajti na vsak kilogram jih pride okolu jeden milijon.

— **Mesto pogorelo.** Kacih 8000 ljudij broječe mesto Janov v kovnski guberniji na Ruskem Poljskem je pogorelo. Škoda je silno velika. Več ljudij se je pri požaru ponesrečilo. Goreti je začelo v več krajih mesta

— **Dijaške demonštracije.** Neki list v Benetkah je nekaj razžalil padovske vseučiliščnike. Te dni jih je prišlo kacih 500 v Benetke demonštrovat proti listu To je pa poprej izvedela policija in vojaki so obstopili uredništvo. Dijaki so se zastonj prizadevali, da bi vdrli v uredništvo. Kričali so nekaj časa, zabavljali, potem pa razsajali po mestu. Nekatere je policija zaradi razgrajanja prijela, drugi so se pa pomirili in vrnili v Paduo.

— **Ponarejalci bankovcev.** V Budimpešti zaprli so na ovadbo kisaške občine v baškem komitatu družbo ponarejevalcev bankovcev. V omenjeni občini je neki Pavel Kardelić dobil iz Budimpešte pismo, da naj se oglasi pri Karolu Palotaju v Budimpeštu, ki mu po ceni preskrbi petakov in sicer za tisoč 10.000 gl. Ko je policija v Budimpešti izvedela, šel je neki tajen policist k Karolu Palotaju in je rekel, da je Pavel Kardelić. Tukaj je dobil nekega litografa in štiri druge osebe, ki so delali bankovce. Z nekim izgovorom je odšel, in pripeljal policijo, ki je ponarejalce bankovcev zaprla, pobrala nekaj ponarejenih bankovcev in več priprav za izdelovanje.

— **Gozdni požari.** Po nekem poročilu iz Lanaka so gozdni požari v Javorniku, Turzansku in Zaloczah v Galiciji napravili mnogo škode. Tudi iz drugih krajev poroča se o velicih požarih.

— **Košutov duh v Hrvaški.** Spiritistični nauki tudi v Zagrebu dobivajo vedno več privržencev. Posebno mnogo diletantov se peča s tem, da se pogovarjajo z duhovi, kadar nimajo druzega dela. Te dni so zagrebški spiritisti priklicali tudi Košutov duh in ga izpraševali za osodo Hrvaške. Duh se je izrazil, da se hrvaški opoziciji zjedinita pod skupnim imenom „pravna stranka". V šestih letih se Reka združi s Hrvaško in sicer še pod sedanjim banom, kateri bode Hrvaško vladal še deset let. Še štirinajst let se bodo morali domoljubi hrvaški boriti za idejale, tedaj se združijo s Hrvaško Bosna, Hercegovina, Dalmacija in Istra. Prihodnji ban bode Hrvat z dušo in telesom. Seveda moramo odgovornost za to prepuščati tudi Košutovemu duhu, če tudi so na Hrvaškem nekateri trdno prepričani, da se vse to izpolni.

— **Vlak je skočil s tiru** mej Lupkovom in Vidrayjem. Štiri železniški služabniki so lahko, dva pa težko ranjeni.

— **Umori.** V Brescii našli so mrtvega bogatina Camevalija. O morilcih ni najmanjšega sledu. V Carleonu sta neznana človeka napali z bodaloma odvetnika Bentivoglia in ga umorila Pri Girgentiji našli so razmesarjeno truplo grajščaka Biondo.

— **Iz maščevanja.** Dekla Prostoits v Budimpešti je imela znanje z nekim pismonošo. Ko je umrl otrok, ki je bil posledica tega znanja, je pismonoša začel zapuščati deklo in menda se mislil drugje oženiti. To jo je tako razdražilo, da je sklenila ga usmrtiti. Nekega dne ga povabi v hišo, kjer je služila. Ko je prišel, ga je ustrelila, potem pa še sama sebe.

— **Strah v gledališči.** V nekem gledališči v Benetkah se je nekaj začelo smoditi na odru, da je nastal velik dim. Ljudje so drli iz gledališča. V hodniku so jih več pohodili. Mrtev ni ravno nobeden, pač več poškodovanih. Ogenj na odru so bili pogasili, policija je s težavo ljudij prepričala, da ni nobene nevarnosti in naredila red. Predstava se je nadaljevala, dasi je gledališče se bilo skoro popolnoma izpraznilo.

— **Izneverjenje.** Pri inventuri nakofalverske hranilnice bi bilo po bilanci moralo biti 75.000 gld. glavnice, in 5.000 rezernega zaklada. Sodnijska komisija je pa našla prazen prostor brez vse oprave in brez blagajnic. Niti jednega krajcarja ni bilo najti. Ravnatelja te hranilnice so že dne 19. t. m. zaprli.

— **V bolniško blagajnico je vlomil.** V Miskolczu na Ogerskem vsprejeli so v bolnico nekega Gustava Klamerika, ki se je delal bolan. Po noči je ta mož vlomil v pisarno v miznico, v kateri je bil denar in hotel pobegniti čez bolniške zidove. To se mu pa ni posrečilo, temveč so ga prijeli.

— **Srbski roparji.** V Belemgradu zaprli so neko srbsko roparsko druhal, ki je več kot z veliko predrznostjo opravljala svoj posel. Dva člana te družbe vinski trgovec Milija Stojanović in ponočni čuvaj Marković sta se v ječi obesila. Govori se pa, da so ju obesili sokrivci, ker so se bali, da bi kaj se ne izpovedala.

— **Trdovraten samomorilec.** Neki urarski pomočnik na Dunaji je zastavil več ur, katere je prevzel od ljudij, da jih popravi. Ker so ga zaradi tega izročili sodišču, je pil solno kislino, da se zastrupi. Hitro so ga prenesli v bolnico, kjer mu je zdravnik ponujal neko zdravilo, ali ga nikakor ni hotel vzeti in je v kratkem umrl.

— **Roparji v Makedoniji.** Roparji v Makedoniji se hitro množe. Nedavno sta dva angleška pomorščaka bila v Solunu v sredi mesta napadena in ubita. Pri Kilendiru so roparji napali po noči barako italijanskih delavcev, ki delajo pri zgradbi železnice Solun-Dedeagh in jo popolnoma izropali. Pet italijanskih delavcev so roparji ubili, nekega avstrijskega nižjega podjetnika pa razsekali. V Mitrovice so blizu železniške postaje našli ubitega in oropanega mladega Grka. Bil je z bajoneti preboden. Sodi se, da so ga umorili vojaki. V Solunu sta na trgu bila ubita in oropana tudi dva italijanska delavca.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 11. aprila 1894. Pšenica gld. 8·25 kr. rž gld. 6·40 kr., ječmen gld. 6·40 kr., oves gld. 7 30 kr., ajda gld. 8·50 kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 5·50 kr., leča gld. 13·— kr., grah gld. 13.— kr., fižol gld. 9.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Brnu dne 25. aprila t. l.: 5, 83, 53, 8, 43.
Na Dunaji dne 21. aprila t. l.: 84, 29, 56, 41, 26.
V Gradci dne 21. aprila t. l.: 22, 7, 44, 55, 47.

„Ne kupuj pri branjevci, temveč pri trgovci"
pravi star predgovor.

To se lahko uporablja na moje podjetje, kajti tako velika trgovina, kot je moja, ima vsled kupovanje velikih množin blaga za gotov denar in drugih prednosti nizke stroške kateri so naposled le kupovalcu v korist.

Miočni vzorci zasebnim kupovalcem zastonj in franko.
Bogate **vzorčne knjige**, kakoršnih **še nikdar** ni bilo, **za krojače** nefrankovano.

Blago za obleke. (12)

Peruvien in **dosking** za visoko **duhovščino**, predpisano blago za **uniforme c. kr. uradnikov**, za **veterance, požarne brambe, telovadce, livreje**, sukno za **bilard** in **igralne mize, prevlake za vozove, loden** tudi nepremočljiv za **lovske suknje, perilno blago, potni pledi** od 4 do 14 gld. itd.
Ceno, pošteno, trdno, čisto volneno sukno ne cene **cunje**, da se **jedva splača krojac**, priporoča

Janez Stikarofski,
Brno (avstrijski Manchester)
največja zaloga sukna v vrednosti $^1/_2$ **milijona goldinarjev.**
Pošilja se le proti povzetju!
Dopisuje se v nemščini, češčini, madjarščini, poljščini, italijanščini, francoščini in angleščini.

Marijaceljske kapljice za želodec,
izgotovljene v lekarni k **„angelu varhu"**
C. BRADY-a v Kromerižu (Moravsko)
so staro, zanesljivo in znano zdravilo ter so budilno in krepilno sredstvo za želodec in prebavilna dela. (20)

Samo prave so z zraven stoječo varstveno znamko in podpisom.
Cena: 1 steklenice 40 kr.
dvojne steklenice 70 kr.
Vsebina je naznanjena.

Marijaceljske kapljice za želodec prodajajo se prave: **v Ljubljani:** lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** lek. Fr. Beccarich; **v Škofji Loki:** lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** lek. Alex. Roblek; **v Novemmestu:** lek. Dom Rizzoli in lek. Bergmann; **v Kamniku:** lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** lek. J. Blažek.

Odgovorni urednik: Avgust Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.